

УДК 338.43:061:63

Визначення нормативної потреби в основних виробничих засобах наукової сільськогосподарської установи

Завальнюк О. І.¹, Захарчук О. В.^{1,2}¹Український інститут експертизи сортів рослин, e-mail: 51381@i.ua²Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»

Мета. Визначення теоретичних, методичних та практичних засад потреби в основних засобах сільськогосподарського призначення наукових установ. **Методи.** Абстрактно-логічний, узагальнення, результати аналітичних досліджень. **Результати.** Науково-обґрунтована потреба в основних виробничих засобах сільськогосподарського призначення наукової установи – це вартісні питомі параметри будівель, споруд, силових і робочих машин, транспортних засобів на одиницю посівної площі, залежно від рівня урожайності культур. При цьому враховується специфічні задачі, поставлені державою перед науковою установою, а також рівень науково-технічного прогресу в будівництві, машинобудуванні, селекційно-генетичній та дослідній роботі. Потреба в основних засобах для рослинництва розраховується по окремих видах культур з подальшим визначенням середньозважених величин і одержанням середньої потреби засобів праці на 1 га посівних площ, 1 т продукції по кожній природно-економічній зоні, де є філії наукової установи та по установі в цілому. Потребу додаткового введення виробничих потужностей будівель і споруд шляхом

нового будівництва, реконструкції, розширення та технічного переоснащення встановлюють як різницю між потребою їх на кінець і наявністю на початок розрахункового періоду. Обґрунтування потреби в сільськогосподарській техніці проводять з урахуванням специфіки наукової установи на підставі рекомендованої системи машин для комплексної механізації виробничих процесів і технологічних карт вирощування та збирання сільськогосподарських культур. У них мають бути враховані, наукові сівозміни, інтенсивні та ґрунтозахисні технології обробітку ґрунту, протиерозійні заходи та інші фактори, що впливають на розміри і склад машино-тракторного парку. **Висновки.** Визначення науково-обґрунтованої потреби в основних засобах для наукової сільськогосподарської установи передбачає: наявність відповідної методичної основи, дотримання поетапної розробки та економічного аналізу для забезпечення навантаження; максимальне врахування специфіки діяльності установи і необхідності дотримання наукових сівозмін; аналіз та врахування особливостей природно-економічних зон, можливості матеріально-технічного забезпечення, рівня цін, інвестиційної політики, питомих капітальних вкладень на нове будівництво і реконструкцію виробничих об'єктів, купівлю нової техніки.

Ключові слова: наукова установа; потреба в основних засобах; економічний аналіз; інвестиційна політика.

Oleksandr Zavalniuk

<https://orcid.org/0000-0001-5059-2559>

Oleksandr Zakharchuk

<https://orcid.org/0000-0002-1734-1130>

УДК 338.432:002.304

Роль та практичне значення технологічних карт у діяльності наукової установи

Захарчук О. В.^{1,2}, Завальнюк О. І.¹¹Український інститут експертизи сортів рослин, e-mail: 51381@i.ua²Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»

Мета. Провести аналітичний огляд надати, методичні та практичні рекомендації щодо необхідності розробки та використання технологічних карт у науковій та виробничій діяльності державної наукової установи. **Методи.**

Абстрактно-логічний, узагальнення та математичної статистики, результати аналітичних досліджень. **Результати.** В останні роки питанням формування витрат, собівартості продукції (робіт, послуг) державних установ не надавали належної уваги, відмовившись від складання технологічних карт для. Це призвело до викривлення реальної собівартості виробленої продукції, відсутності удосконалення методів планування, обліку, калькулювання й аналізу собівартості продукції та втрати прийомів,

Oleksandr Zakharchuk

<https://orcid.org/0000-0002-1734-1130>

Oleksandr Zavalniuk

<https://orcid.org/0000-0001-5059-2559>

напрацьованих у попередні роки. Адже новітні технології виробництва змінюють склад витрат та їх питому вагу у повній собівартості. На прикладі діяльності Українського інституту експертизи сортів рослин можемо констатувати, що карти є первинним документом планування та економічного аналізу для філій інституту, служать основою для розробки і прийняття конкретних управлінських рішень в державній системі з охорони прав на сорти рослин, виробничо-фінансових і перспективних планах. В основу розробки технологічних карт на проведення польової кваліфікаційної експертизи сортів рослин покладено технології вирощування польових культур, які передбачається застосовувати у сільськогосподарському

виробництві в період впровадження сучасних нових сортів та гібридів сільськогосподарських культур. Карти складаються колективом фахівців установи, включаючи агронома-технолога, інженера з механізації рослинництва, економіста чи бухгалтера та затверджуються керівником. Розроблені у процесі досліджень технологічні карти можуть використовуватись протягом 5-ти та більше років. **Висновки.** Технологічні карти мають становити методичну основу розробки бюджетування, бізнес-планів та формування техніко-економічних і фінансових показників діяльності бюджетної наукової сільськогосподарської установи.

Ключові слова: технологічні карти; наукова установа; собівартість; економічний аналіз.

УДК 633.63:631.454

Альтернатива удобрення буряків цукрових за умов гострого дефіциту гною

Іваніна В. В.^{1*}, Гурська В. М.²

¹Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН України, вул. Клінічна, 25, 03110, м. Київ, Україна *e-mail: v_ivanina@ukr.net

²Український інститут експертизи сортів рослин, e-mail: vhurska02@gmail.com

Упродовж останніх двох десятиліть в результаті трансформації аграрного сектору різко скоротилось застосування органічних і мінеральних добрив, що призвело до падіння природної і ефективної родючості ґрунтів та стало обмеженням у досягненні високих врожаїв буряків цукрових. Ефективним заходом формування високої продуктивності буряків цукрових за сучасних умов вирощування є застосування альтернативних на основі соломи пшениці озимої органо-мінеральних систем удобрення. **Метою досліджень** є оптимізація мінерального живлення буряків цукрових на чорноземі вилугуваному в умовах достатнього зволоження Правобережного Лісостепу України шляхом застосування мінеральних добрив та альтернативного органічного добрива соломи пшениці озимої. **Методи дослідження.** Польовий, лабораторний, вимірювально-ваговий, математично-статистичний, розрахунково-порівняльний. **Результати.** Встановлено, що у стаціонарному досліді (закладеному у 2006 році) врожайність буряків цукрових у 2021 році за вирощування без внесення добрив становила 40,8 т/га за цукристості коренеплодів 18,5% та збору цукру 7,6 т/га. Застосування мінеральних добрив в дозі $N_{60}P_{40}K_{60}$ підвищило врожайність коренеплодів до 53,8 т/га за цукристості 18,3% і супроводжувалось збором цукру на рівні 9,9 т/га.

Мінеральні добрива збільшили врожайність коренеплодів до контролю без добрив на 13,0 т/га, збір цукру – на 2,3 т/га і супроводжувалось незначним зниженням цукристості на 0,2%. Найвищої продуктивності буряків цукрових в умовах достатнього зволоження досягнуто за традиційної органо-мінеральної системи удобрення. За внесення під буряки цукрові 40 т/га гною + $N_{90}P_{60}K_{90}$ врожайність коренеплодів буряків цукрових становила 76,7 т/га, цукристість – 18,4%, збір цукру – 14,1 т/га. Традиційна органо-мінеральна система удобрення збільшила врожайність коренеплодів до контролю без добрив на 35,9 т/га, збір цукру – на 6,5 т/га. Високу ефективність в умовах достатнього зволоження на чорноземі вилугуваному показала альтернативна органо-мінеральна система удобрення з внесенням під буряки цукрові мінеральних добрив, соломи пшениці озимої та заорювання зеленої маси пожнивного сидерату гірчиці білої. За внесення 5 т/га соломи + пожнивний сидерат + $N_{90}P_{60}K_{90}$ врожайність коренеплодів буряків цукрових становила 76,7 т/га, цукристість – 18,5%, збір цукру – 12,6 т/га зі збільшенням врожайності коренеплодів до контролю без добрив – на 27,2 т/га, збору цукру – на 5,0 т/га, до внесення мінеральних добрив ($N_{90}P_{60}K_{90}$) – на 19,4 та 3,4 т/га, відповідно. За умов гострого дефіциту гною застосування соломи пшениці озимої, зеленої маси гірчиці білої і мінеральних добрив є хорошою альтернативою в отриманні високих врожаїв буряків цукрових на засадах сталості. **Висновки.** В умовах достатнього зволоження поєднане внесення соломи пшениці

Vadym Ivanina
<https://orcid.org/0000-0003-0577-3523>
 Viktoria Hurska
<https://orcid.org/0000-0003-2910-4981>